

Rozvíjení interkulturní komunikační kompetence prostřednictvím výuky psaní v anglickém jazyce

Pavla Jahodová

Masarykova univerzita Brno, Pedagogická fakulta, Institut výzkumu školního vzdělávání

Tak jako nabývá na důležitosti potřeba člověka dorozumět se v dnešním globalizujícím se světě s příslušníky jiných než vlastních jazykových a kulturních rámců, zvyšují se také nároky kladené na jazykové vzdělávání. Pozornost pedagogické teorie, praxe i výzkumu se tak čím dál tím častěji upíná k tématu rozvíjení interkulturní komunikační kompetence. Presentovaný poster představuje téma rozvíjení interkulturní komunikační kompetence prostřednictvím výuky psaní v anglickém jazyce. Je zde poukázáno na úskalí spojená s vymežováním a konceptualizací pojmů interkulturní komunikační kompetence a psaní jako řečová dovednost a jejich vzájemný vztah. Mimoto je zde shrnut a stručně charakterizován dosavadní výzkum diskutované problematiky, nastíněny jsou rovněž závěry vyplývající z výzkumných zjištění relevantních výzkumných studií. Cílem příspěvku je tak jednak představit současný stav poznání dané problematiky, jednak identifikovat nové výzvy pro další zkoumání rozvíjení interkulturní komunikační kompetence (prostřednictvím výuky psaní).

Řečová dovednost psaní

- **produktivní** řečová dovednost (Harmer, 2007b, s. 265), o jejíž rozvíjení usiluje výuka (nejen) cizích jazyků
 - schopnost **efektivně komunikovat** písemnou formou (Harmer, 2007a, s. 31)
 - **sociokulturní kontext ovlivňuje formu i obsah** písemného projevu (srov. Raimes, 1982, s. 6)
- ≠ psaní jako prostředek učení (se) cizího jazyka, které
- ▶ spočívá v upevňování a/nebo testování osvojeného/naučeného lexika a/nebo gramatiky (Harmer, 2007a, s. 31; Harmer, 2007b, s. 330)
 - ▶ má malý komunikační potenciál

Interkulturní komunikační kompetence

- cíl výuky cizích jazyků (SERRJ, 2002, s. 1, 9, 103-133; RVP ZV, 2013, s. 18)

Interkulturní – dynamická výměna statků a vzájemné ovlivňování světů (Faltýn, 2005, s. 23) ~ vztah pisatel – čtenář

Komunikační – komunikace s příslušníky odlišných kulturních rámců v cizím jazyce (Byram, 1997, s. 71; Fantini, 2009, s. 458)

Kompetence – kultura integrovaná s komunikací (Průcha, 2010, s. 36), tzn. holistické pojetí kompetence

- komplex schopností nezbytných k efektivní a vhodné interakci s příslušníky odlišných lingvistických a kulturních rámců (Fantini, 2009, s. 458)

dimenze IKK

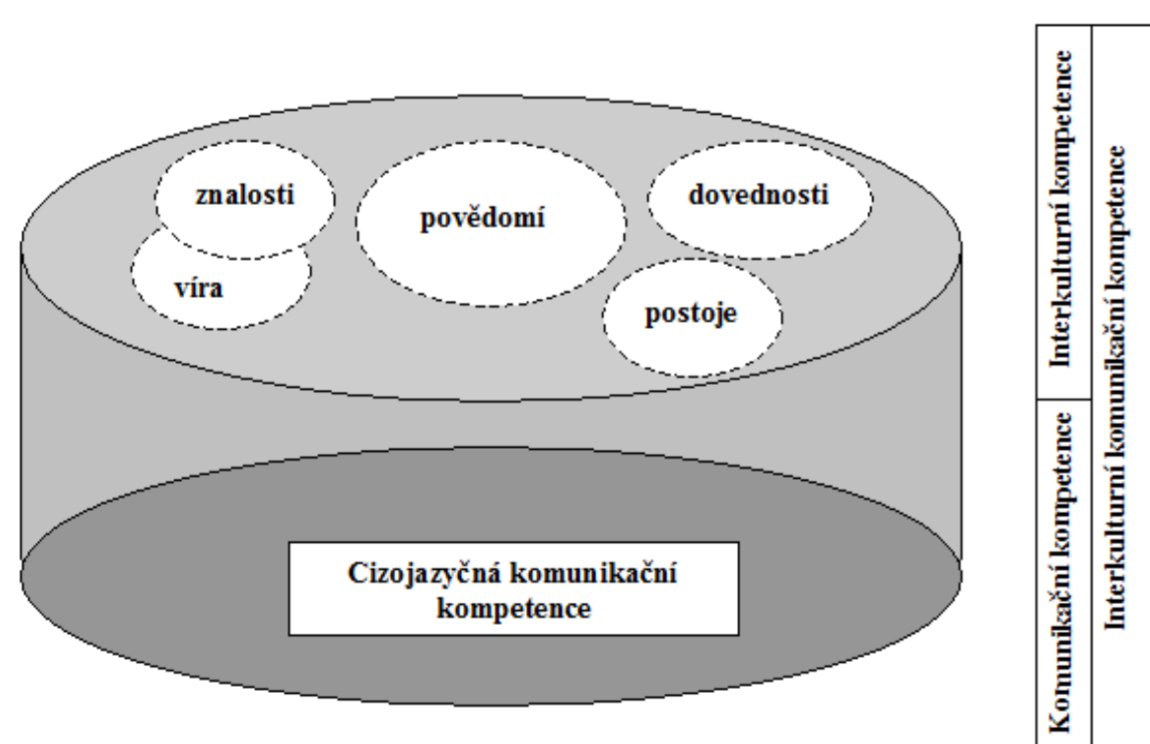
znalosti (knowledge)
dovednosti (skills)
postoje (attitudes)
povědomí (awareness)

interkulturní
kompetence

zakotvené v komunikační kompetenci v cizím jazyce

(Fantini, 2009, s. 458-459; Kostková, 2012, 70-74)

IKK = IK (znalosti, dovednosti, postoje, povědomí) + KK v CJ

Kostková (2012, s. 74)

~ SERRJ (2002): vymezení cíle výuky cizích jazyků ve smyslu IK a KK,

LEČ

≠ pojetí deskriptorů referenčních úrovní – vymezeny ve smyslu míry dosahování KK a definovány prostřednictvím řečových dovedností

Vztah IKK a řečové dovednosti psaní

- IKK se projevuje a rozvíjí v diskurzu realizovaném prostřednictvím řečových dovedností ~ pojetí deskriptorů SERRJ (2002)
- srov. *Schéma navrhovaného konstrukturu komunikační kompetence integrující čtyři řečové dovednosti* (Usó-Juan & Martínez-Flor, 2006)

Přehled vybraných výzkumů

Záměr výběru: poukázat na globální charakter problematiky, představit diverzitu dosavadního výzkumu rozvíjení IKK, vymežit místo prezentovaného tématu ve výzkumném poli

Kritéria zařazení výzkumů: empirická povaha výzkumu, provedení výzkumu ve 21. století, cílem výzkumu zkoumat rozvíjení IKK, pojetí IKK koresponduje s pojetím IKK prezentovaným v posteru

a) Výzkum rozvíjení IKK v zahraničí

▪ **6 výzkumů rozvíjení IKK v obecné rovině** zejména v univerzitním prostředí

metodologie: kvantitativní, kvalitativní, smíšená

nástroje sběru dat: dotazník, rozhovor

výzkumný vzorek: učitelé cizích jazyků, žáci a vysokoškolští studenti neučitelských oborů, vysokoškolští studenti cizího jazyka

▪ **3 výzkumy rozvíjení IKK studentů vysokých škol prostřednictvím počítačem zprostředkované komunikace s příslušníky odlišných jazykových a kulturních rámců**

metodologie: smíšená

nástroje sběru dat: dotazník, rozhovor

výzkumný vzorek: vysokoškolští studenti

b) Výzkum rozvíjení IKK v České republice

▪ soustavné uchopování pojmu v kontextu vzdělávací filozofie, politiky a praxe → terminologická a konceptuální roztříštěnost výzkumu

▪ výzkumy zkoumající roli psaní v rozvíjení IKK nedohledány

▪ **4 výzkumy rozvíjení IKK v obecné rovině** (3 provedené na základních školách, 1 na univerzitě)

metodologie: smíšená

nástroje sběru dat: dotazník, rozhovor, videostudie, ohnisková skupina

výzkumný vzorek: učitelé cizích jazyků, žáci základních škol, budoucí učitelé cizích jazyků, učebnice cizích jazyků

Výzvy pro další výzkum

▪ **zkoumat rozvíjení IKK prostřednictvím výuky psaní v anglickém jazyce na základních školách**

připravovaný

▶ přímo **ve výuce**

AKČNÍ VÝZKUM

▶ za využití **analýzy** žáky vyprodukovaných **textů**

Literatura

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Council of Europe. (2002). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Faltýn, J. (2005). *Multikulturní andragogika*. Praha: Univerzita Karlova.

Fantini, A. E. (2009). Assessing Intercultural Competence: Issues and Tools. In D. K. Deardorff (Ed.), *The SAGE Handbook of Intercultural Competence* (456–476). Thousand Oaks: Sage Publications.

Harmer, J. (2007a). *How to Teach Writing*. Harlow: Pearson Education.

Harmer, J. (2007b). *The Practice on English Language Teaching*. Harlow: Pearson Education Limited.

Kostková, K. (2012). *Rozvoj interkulturní komunikační kompetence*. Brno: Masarykova univerzita.

MŠMT. (2013). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/319>

Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada.

Raimes, A. (1983). *Techniques in Teaching Writing*. New York: Oxford University Press.

Usó-Juan, E., & Martínez-Flor, A. (Eds.). (2006). *Current Trends in the Development and Teaching of the Four Language Skills*. Berlin: Mouton de Gruyter.